

Az 1883-ban – éppen 140 éve – Temesváron született Kós Károly 1904-től a budapesti Műegyetemen folytatott építészeti tanulmányokat, ahol a Malonyai Dezső és Lechner Ödön köré tömörülő „*Fiatalok*” csoportjának egyik vezéralakja lett. Népművészeti formakincs- és motívumgyűjtő utazásaik élményanyagát hasznosító, kiállításszervezői, valamint kiadói tehetsége, rátermettsége már itt megmutatkozott. Ifjan átélte tapasztalatait kamatoztatta az Állatkert és a Wekerletelep koncepciójában és a népi kultúrát őrző gazdag részletekkel. A Jánszky Bélával 1908-ban együtt épített Zebegényi templommal ugyancsak átütő sikert aratott.

A trianoni diktátum után sikerei ellenére sem maradt Budapesten. 1920-ban az erdélyi Sztánán épített saját házában, az ikonikussá lett Varjúvárbán nyomdát rendezett be, alapítója lett az Erdélyi Szépművészeti Céhnek és a képzőművészeket képviselő Barabás Miklós Céhnek – vagy 20 bibliofil kötetet adott ki. Az 1930-as évek közepétől a földművelés gazdasági- és lakóépítésze felé fordult. Úttörő szerepet vállalt az erdélyi műemlékvédelemben is, Kalotaszegen a református egyház főgondnoka és jó ideig főépítésze volt.

Másfél évtizeddel halála után 1990 és 1994 között Incze Zoltán református lelkész kezdeményezésére, Kós Károly terveinek felhasználásával – posztumusz – felépülhetett a siklói templom. Anthony Gall ennek jelentőségét felismerve készítette el a *Siklód temploma és népe* (1998) című könyvet, majd összeállította a *Kós Károly – tanulmánnyal és adattárral* (2002) című monográfiát. Eközben Kós Károly nyomán újjáálmodta az Állatkertet is. Újabb kutatásai alapján a *Sepsiszentgyörgy / A székely nemzetnek székely kultúrházat akartam* kötetet és a Fabó Beátával közös *Kós Károly világa / Nagykeletről jöttem, nagy palotás rakott városba kerültem* (2015) című, levéltári igényességgel összerakott munkáit is kiadták.

Mégis, az egész Kós-életművet bemutató – méltó léptékű – kiállítás most a Műcsarnokban valósulhat meg először, melynek kurátorául Anthony Gallt kértem fel. Gall, mint az Óbudai Egyetem dékánja – talán a Kós-féle közösségek mintájára – a kiállítás megformálásának munkájába bevonta az Óbudai Egyetem építészka diákjait, reményben a mai „*Fiatalokat*”.

A Kós-életmű tervei, rajzai, tárgyai és épületei végre itt látványosan mutatják fel, hogy Kós Károly számára az „erdő és a falu/a természet és az ember” kettős metafora. Kós iskolában, építészetben, irodalomban, társaséletben gondolkodott és dolgozott, ilyen szellemi terek vonzották fantáziáját, ezt a toposzt vette célba, ez lett életműve centrumává. És ez az oeuvre identitást teremt ma is.

Rendkívül megtisztelő a Háznak és nekem is, hogy az életművet ebben az impozáns léptékben itt a Műcsarnokban mutathatjuk be.

Szegő György DLA
a Műcsarnok művészeti igazgatója